

III. *Quadam verba Canonis sacrificij Missæ
apud Ambrosium reperiri.*

VT scias hoc esse sacramentū, huius figura ante præcessit. Deinde quantum sit sacramētum cognosce, vide quid dicat: Quotiescumque hoc feceritis, toties commemorationem mei facietis, donec iterum adueniam. Et Sacerdos dicit: Ergo memores gloriosissimæ eius passionis, & ab inferis resurrectionis, & in celos gloriosæ ascensionis, offerimus tibi hanc immaculatam hostiam, rationabilem hostiam, incruentam hostiam, hunc panem sanctum, & calicem vitæ æternæ: & petimus & precamur, vt hanc oblationem suscipias in sublimi altari tuo per manus Angelorum tuorum, sicut suscipere dignatus es munera pueri tui iusti Abel, & sacrificium patriarchæ nostri Abrahamæ, & quod tibi obtulit summus sacerdos Melchisedech. *Tom. 4. lib. 4. de Sacramento. Cap. 6.*

CAPVT NONVM
De Sacramento Pœnitentiæ.

1. *Baptizatos in Christo non posse in peccata relabi, falsum & hæreticorum dogma esse.*

VOs (Nouatianos) quis ferat, qui putatis vobis opus non esse mundari per pœnitentiā: quia mundatos vos dicitis esse per gratiam: quasi iam peccare vobis impossibile sit. *Tom. 1. lib. 1. de Pœnitent. Cap. 8.*

Nouatiani impossibile indubitanter cabant baptizatos in peccata relabi.

II. *Fidelibus, quoties post Baptisimum in peccata relabuntur, Pœnitentiæ sacramentū superesse, quo veniam peccatorum consequentes Deo reconcilientur.*

Nonne tibi consumi videtur, quando in baptismatis sacramento interit totus homo exterior?

* Rom. 6.

or? * Vetus homo noster exterior crucifixus est cruci, Apostolus clamat. Illic, sicut Patrum exempla te docet, Aegyptius demergitur: Hebræus resurgit sancto renouatus Spiritu, qui etiam per mare rubrum inoffenso transiit vestigio, * vbi baptizati sunt Patres sub nube, & in mari. In diluuiio quoque Noe tempore mortua est omnis caro, iustus tamen cum sua progenie seruatus est. An non consumitur homo, cum absorbetur mortale istud à vita? Denique exterior corrumpitur, sed interior renouatur. Nec solum in baptismo, sed etiam in pœnitentia fit carnis interitus ad profectum spiritus, sicut apostolica docemur auctoritate, dicente sancto Paulo: Iudicauit presens eum, qui sic operatus est, tradere huic mundo factianæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini nostri Iesu Christi. *Tom. 1. lib. 3. Officior. Cap. 14.*

* 2. Cor. 4.

Nō solū in baptismo, sed etiam in pœnitentia fit carnis interitus.

Post baptismū nullum restat aliud remediū quàm pœnitentia.

Cum hæc certa fide sicut est animo conceperis, quia necesse est præuaticricem animam tartareis pœnis, & gehennæ ignibus tradi, nec aliud remediū constitutum esse post baptismum, quàm pœnitentiæ solatium, quantumuis afflictionem, quantumuis laborem, & indecorem subire, esto contenta: dummodo ab æternalibus pœnis libereris.

Et post pauca:

Pœnitentia seculda post naufragiū tabula

Sed tu, quæ iam ingressa es agonem pœnitentiæ, insiste misera fortiter, inhare tamquam naufragus tabulæ, sperans per ipsam te de profundo criminum liberari. *Tom. 1. lib. ad virg. laps. Cap. 8.*

Novatiani se mundos appellat.

* Iob 15.

* Psal. 50.

Vnde liquet eos inter Christi discipulos non esse habendos, qui dura pro mitibus, superba pro humilibus sequenda opinantur: & cum ipsi querant Domini misericordiam, alijs eam denegant, vt sint doctores Novatianorū, qui mundos se appellat. Quid his superbius, cū Scriptura dicat: * quia nemo mundus à peccatis, nec vnus diei infans? Et Dauid clamat: * A delicto meo munda me? Quid autem durius, quàm vt indicant pœnitentiam, quam non relaxent,

xent, cùm vtique veniam negando incentiuum auferant pœnitentiæ. Nemo enim potest bene agere pœnitentiam, nisi qui sperauerit indulgentiam. Sed negant oportere his reddi communionem, qui prauaricatione lapsi sint. Si vnum tantum crimen exciperent sacrilegij, cui veniam negarêt, dure quidem, sed tamen diuinis tantum redargui viderentur sententijs, assercionibus tamen suis conuenirent. Dominus enim crimē nullum excepit, qui peccata donauit omnia. *Tom. 1. lib. 1. de Pœnitent. Cap. 1.*

Nullū est tam graue crimen, quod nō pœnitentiā excipiat.

Sed aiunt se exceptis grauioribus criminibus relaxare veniam leuioribus. Non hoc quidem auctor vestri erroris Nouatianus ait, qui nemini pœnitentiam dandam putauit, ea scilicet cōtemplatione, vt quod ipse non posset soluere, non ligaret, ne ligando sperari à se faceret solutionem. In eo igitur patrem vestrum propria damnatis sententiā, qui distinctionem peccatorum facitis, quæ soluenda à vobis putetis, & quæ sine remedio esse arbitremini. Sed Deus distinctionem nō facit, qui misericordiam suam promisit omnibus, & relaxandi licentiam Sacerdotibus suis sine vlla exceptione concessit. *Tom. 1. lib. de Pœnit. Cap. 2.*

Cur baptizatis, si per hominem peccata dimitti non licet? In baptismo vtique remissio omniū peccatorum est. Quid interest, vtrum per pœnitentiā, an per lauacrum hoc ius sibi datum Sacerdotes vindicent. Vnum in vtroque ministeriū est. Sed dices, quia in lauacro operatur mysteriorum gratia. Quid in pœnitentiā? Nōne Dei nomē operatur? Quid ergo: vbi vultis vindicatis vobis Dei gratiā, vbi vultis repudiatis? Sed hoc insolentis arrogantię, nō sancti timoris est, vt fastidio vobis sint, qui volunt agere pœnitentiam. Perpeti videlicet flentium lacrymas non potestis. Non ferūt oculi vestri vilia vestimentorum, illuuiem fordidatorum, superbo oculo & tumido corde delicati mei arroganti voce dicētes singuli: Noli me tangere, quia mundus sum. Dixit quidem

Sacerdotes p baptismum es pœnitentiā æque peccata remittunt.

Mores pœnitentium.

Q dem

* Ioan. 20.

dem Dominus ad Mariam Magdalenam: * Noli me tangere, sed non dixit, quia mundus sum, qui mundus erat: tu audes Nouariane te mundum dicere, qui etsi operibus mundus esses, hoc solo verbo fieres immundus. Esaias dicit: * O miser ego, & compunctus corde: quia cum sim homo, & immunda labia habeam, in medio quoque populi immunda labia habentis inhabitarem: & tu dicis, mundus sum, cum mundas non sit, ut scriptum est, * nec vnus diei infans?

* Esa. 6.

* Iob 15.

* Psal. 50.

Dauid dicit: * Et à delicto meo munda me: quem vtique misericordem saepe Domini iustificauit gratia: tu mundus, cum tam iustus sis, ut non miserearis, ut festucam in oculo fratris tui videas, trabem aurem, quæ in oculo tuo est, non consideres? Tom. 1. lib. 1. de Penitent. Cap. 7.

Iudas si penitentiam apud Christum egisset, venia non potuisset excludi.

* Matth. 27.

Arbitror, quod etiam Iudas potuisset tanta Dei miseratione non excludi à venia, si penitentiam non apud Iudæos, sed apud Christum egisset. * Peccaui, inquit, quod tradiderim sanguinem iustum. Responderunt: Quid ad nos? tu videris. Quæ vox alia vestra est, cum etiam minoris peccati reus vobis factum proprium confitetur? Quid responderis aliud, nisi hoc: Quid ad nos? tu videris? Hunc sermonem laqueus sequitur: eo feratior est pena, quo culpa est minor. Tom. 1. lib. 2. de Penitent. Cap. 5.

Mortui in Ecclesia per penitentiam reuiscunt.

Lazarum Iudæi interficere volebant. Nonne merito eorum successores vos fore cognoscitis, quorum dicitur hæredes estis? Nam & vos indignamini, & contra Ecclesiam congregatis concilium: quia videtis mortuos in Ecclesia reuiuiscere, & peccatorum indulta venia resuscitari. Itaque quod in vobis est, per inuidiam vultis interficere resuscitaros. Sed Iesus non reuocat beneficia, imo cumulo suæ liberalitatis amplificat. Reuiscit sollicite resuscitatum, & celebratæ resurrectionis gratia lætus ad cœnam venit, quam ei sua præparauit Ecclesia, in qua ille qui fuerat mortuus, viuus inter discumbentes cum Christo inuenitur. Tunc mirantur omnes qui vident puro vtique

vtique obtutu mentis, qui inuidere non norunt. Tales enim Ecclesia filios habet. Miratur, vt dixi, quomodo ille, qui iacebat in tumulo heri & nudius tertius, vnus sit de discubentibus cum Domino Iesu. Ipsa Maria mittit vnguentu in pedes Domini Iesu. Ideo forte in pedes, quia vnus de infimis creptus est mortui. Omnes enim corpus Christi sumus, sed alij forte superiora membra sunt. Os erat Christi Apostolus, qui dicebat: *Experimentu queritis eius, qui in me loquitur, Christus? Os eius Prophetæ, per quos loquebatur futura. Vtinam ego pes eius esse merear, & mittat in me Maria vnguentum pretiosum, & vngat, & peccata extergat. *Tom. 1. lib. 2. de Panit. Cap. 7.*

De equite lectum est: *Et eques ascendit retrorsum, expectans salutem Domini. Etenim quia nemo sine lapsu est, etiam si quis ceciderit, & terrenis alijsque vitijs fuerit implexus, si tamen non abijciat spem resurgendi, fretus miseratione diuina perueniet ad salutem. *Tom. 4. de Nabuth Iex raelita, Cap. 15.*

Pater, inquit, peccaui in coram & coram te. Hec est prima confessio apud auctorem naturæ, præsulæ misericordiæ, arbitrum culpæ. Sed etsi Deus nouit omnia, vocem tamen tuæ confessionis expectat. *Ore enim confessio fit ad salutem: quia alleuat pondus erroris quisquis ipse se onerat: & accusationis excludit inuidiam, qui accusatorem præuenit confitendo: *Iustus enim in primordio sermonis accusator est sui. Frustra autem velis occultare, quem nihil falsas, & sine periculo prodas, quod scias esse iam cognitum. Cōfiteri magis, vt interueniat pro te Christus, quem aduocatum habemus apud Patrem. Roget te Ecclesia, & illacrymet populus. Nec vereare ne non imperes. Aduocatus spōdet veniam, patronus promittit gratiam, reconciliationem tibi paternæ pietatis pollicetur assertor. Crede, quia veritas est: acquiesce, quia virtus est. Haber causlam, vt pro te interueniat, ne pro te gratis mortuus sit. Haber & causlam ignoscēdi Pater, quia quod vult Filius, vult

Deus etsi oia nouit, vocē tuā mē confessionis nostræ expectat.
*Rom. 10.
*Prouerb. 18.

Christu aduocatum habemus apud Patrem.

& Pater. Peccavi in cœlum, & coram te.] Non vti- que elementum exprimitur, sed peccato animę cœ- lectia significatur dona Spiritus imminuta: vel quia ab illius gremio matris Hierusalem, quę in cœlo est, non debuit deuiare. Iam non sum dignus vocari fi- lius tuus.] Deiectus enim se exaltare non debet, vt merito suę possit humilitatis attolli. Fac me sicut vnum mercenariorum tuum.] Nouit esse distãtiam inter filios, amicos, mercenarios, & seruos. Filius per lauacrũ, amicus per virtutem, mercenarius per laborem, seruus per timorem. Sed etiam ex seruis & mercenarijs fiunt amici, iuxta quod scriptum est: * Vos amici mei estis, si feceritis, quæ ego præcipio vobis, iam nõ dicam vos seruos. Hęc apud se dixit. Sed non satis est dicere, nisi ad patrem venias. Vbi illum requiras? vbi inuenias? Exsurge primo, qui se- dens ante dormiebas. Et ideo dicit Apostolus: Sur- ge, qui dormis, & exsurge à mortuis. Iniquitas in ta- lento plumbeo sedet. Moyfi dicitur: Tu autem hic sta. Stãtes elegit Christus. Exsurge ergo, curre ad Ec- clesiam: hic est Pater, hic est Filius, hic est Spiritus sanctus. Occurrit tibi, qui audit te intra mētis secre- ta tractantem. Et cùm adhuc longe sis, videt & ac- currit. Vider in pectore tuo: accurrit ne quis impedi- at: cõplectitur quoque: in occurso præsentia est, in complexu clementia. Et quasi quodã patrij amo- ris affectu supra collum cadit, vt iacentem erigat, & oneratum peccatis atque in terrena deflexum refle- ctat ad cœlum, in quo suum quęrat auctorem. Cadit in collum tuũ Christus, vt ceruicem iugo exuat ser- uitutis, & collo tuo iugum suauis suspendat. Nonne tibi videtur cecidisse in collũ Ioannis, quando erat Ioannes in sinu Iesu ceruice recumbens reflexa? Et ideo verbum apud Deum vidit, quia erectus est ad superna. Cadit in collum, cùm dicit: * Venite ad me, qui laboratis, & ego vos reficiam: tollite iugũ me- um super vos. Cadit ergo in collũ hoc modo, si con- uertaris, & iubet proferri stolam, anulum, calcea-
men-

*Ex mercena-
rijs quomodo
fiat amici Dei*
* Ioan. 15.

*In sola Eccles-
sia Pater est
qui filiũ pro-
digum in gra-
tiam recipit.*

* Matth. 11.

menta. Stola amictus est sapientiæ, quo nuda corporis Apostoli regunt, eo quòd se vnusquisque conuoluat. Et ideo stolas accipiunt, vt corporis infirmitatem sapientiæ spiritualis virtute cõuestiant. De sapientia enim dictum est: Lauabit in vino stolam suam. Ergo stola spiritale indumentum & vestimentũ est nuptiale. Annulus quid est aliud nisi sincere fidei signaculum, & expressio veritatis? Calceamentum autem Euãgelij prædicatio est, & ideo accepit sapientiam primam. Est enim & alia, quæ mysteriũ nescit, quæ accepit dictorum suorum factorumque signaculum, & quoddam monumentum bonæ intentionis & cursus, necubi offendat ad lapidem pedem suum, & supplantatus à diabolo dominicæ prædicationis officium derelinquat. Hęc est prædicatio Euãgelij ad cœlestẽ cursum dirigens præparatos, vt non in carne ambulemus, sed in spiritu. Occiditur & vitulus saginatus, vt carnem Domini spiritali opimã virtute per gratiam sacramenti mysteriorum consortio restitutus epuletur. Nemo enim qui timuerit Deum (quod est initium sapientiæ) nisi signaculum spiritale vel custodierit, vel receperit, nisi Dominũ prædicauerit, sacramentis debet interesse cœlestibus. Qui autem annulum habet, & Patrem habet, & Filium, & Spiritum sanctum: quia signauit nos Deus, cuius imago Christus: & dedit Spiritum pignus in cordibus nostris, vt sciamus hoc annuli istius, qui in manu datur, esse signaculum, quo cordis interiora, factorumque nostrorum ministeria signantur. Ergo signati sumus, sicut & legimus: * Credentes, inquit, signati estis Spiritu sancto. Bene autem carnẽ vituli, quia sacerdotalis est victima, quæ pro peccatis fiebat, epulantem patrem inducit filius, vt ostenderet, quoniã paternus cibus est salus nostra: & patris gaudium, nostrorum redemptio peccatorum est. Et hic quidem si ad Patrem referas, quia hostia pro peccatis Filius est, delectatur Pater reditu peccatoris, supra delectatur Filius inuenta oue: vt scias quia

Que sit prædicatio Euãgelij.

* Ephes. 1.

Patri gaudium est redemptio nostrorum peccatorum.

vna est Patris & Filij delectatio, vna operatio in Ecclesie fundamento. *Tom. 5. lib. 7. Comment. in cap. 15. Lucae.*

Et acetum offerebant Iudæi.] Ergo acetum bibitur, hoc est, vitium corruptæ per Adam immortalitatis aboletur in calamo, vt de corpore absolueretur humano. Nos quoque vitia nostra per incuriam mētis corporisque cōcreta transfundamus in Christum, transfundamus per baptismū, vt crucifigamur cum Christo: transfundamus per pœnitentiam, vt ab illo nobis vini sanguinisque cœlestis incorrupta sinceritas refundatur. *Tom. 5. lib. 10. Commentar. in 23. cap. Lucae.*

Peccata nostra in Christum transfundimus per baptismū & pœnitentiam.

III. *Explicātur loca aliquot Scripturæ, quibus Nouatiani fidelibus post susceptum baptismum in peccatum relapsis veniam negabant.*

* *1. Reg. 2.*
Heli sacerdos veteris legis nō negat peccatores à Deo veniam impedire posse.

* *Psal. 14.*

* *Psal. 23.*
Non quilibet de vulgo, sed vir singularis meriti pro peccatoribus orare potest.

Sed dicent Nouatiani, Scriptum est: * Si peccauerit homo in hominem, orabunt pro eo ad Dominum: si autem in Dominum peccauerit homo, quis orabit pro eo? Primum, vt supra iam dixi, tūc te ista paterer obijcere, si solis præuaricatoribus non relaxares pœnitentiā. Tamen quid scrupuli ista afferret quæstio? Non enim scriptum est: Nullus orabit pro eo, sed, quis orabit? hoc est, quis ille sit, qui in tali causa orare possit, quæritur, non excluditur. Denique habes in psalmo decimoquarto: * Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Non enim nullus, sed probatus habitabit. Nec hoc dicit, quod nemo requiescat, sed requiescat electus: vt scias hoc esse verum, quod nō multo post in psalmo vigesimo tertio ait: * Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? id est, non quicūque de vulgo, nec plebeie villitatis aliquis, sed vite egregie, singularisque meriti. Et vt scias quia cū dicitur, quis, non intelligitur nullus, sed aliquis significatur, Cū dixisset:

Quis

Quis ascendet in montem Domini? subiecit: Innocens manibus & mundo corde, qui nō accepit in vānum animam suam. Et alibi: *Quis sapiēs, & intelliget hæc? Numquid dicit, quia nullus intelliget? Et in Euangelio: *Quis fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suā, vt det illis in tempore tritici mensuram? Et vt comprehendās, quia de eo dicit, qui vtrique est, non de eo qui non est, subiūxit: Beatus ille seruus, quem cūm venerit Dominus, inuenerit sic facientem. Et illud opinor ita dictum: *Deus quis similis tibi? non vtique nullus: quia imago Patris Filius est. Similiter igitur accipiēdum: Quis orabit pro eo? hoc est, singularis vitæ aliquis debet orare pro eo, qui peccauit in Dominum, quia quo maior culpa, eo maiora sunt quaerenda suffragia. Nō enim quicumque de vulgo pro Iudæorū populo, sed Moyses rogauit, quando vituli caput fidei immemores adorauerunt. Nūquid errauit Moyses? At certe, quia non errauit, quod rogauit, & meruit, & impetrauit. Quid enim talis affectus non impetraret, quando obiecit se pro populo, dicens: *Et nunc si dimittis illis peccatum, dimitte: sin autē, dele me de libro vitę? Vides, quia non tamquam delitiosus intercessor, & fastidij plenus sibi consulat, ne offensionem contrahat: quod Nouatianus metuere se dicit: sed magis omnium memor, sui immemor offendere nō timebat ipse, vt plebem ab offensionis periculo exueret, & liberaret. Merito ergo scriptum est: Quis orabit pro eo? hoc est, talis qualis Moyses, qui se offert pro peccantibus: talis, qualis Hieremias, cui cū dictum esset à Domino Deo nostro: *Noli orare pro populo isto: tamen orauit, & veniam promeruit. Denique intercessio ne prophetica, & obsecratione tanti vatis inflexus Dominus dicit ad Hierusalem: quoniam ea quoque pœnitentiam pro delictis egerat, dicens: *Domine omnipotens Deus Israel, anima in angustijs, & spiritus anxius clamat ad te: Audi Domine, & misere-

*Of. 14.

*Luc. 12.

*Psal. 82.

Moyses pro Iudæorū populo orauit et exorauit Deum. Exod. 32.

*Hierem. 7.

Hieremias pro Iudæorum populo orauit et veniam impetrauit.

*Baruch 3.

re. Et iubet luctus vestimenta deponi, & abijci gemitus pœnitentiæ. Sic enim scriptum est in fine libri: * Exue te Hierusalem stola luctus & vexationis tuæ, & indue te decorem eius, quæ à Deo tibi data est gloria in æternum *Tom. 1. lib. 1. de Penitent. Cap. 8.*

Vnde nec illa quæstio vestra quicquam poterit afferre ponderis, quam sumitis de Epistola Ioannis dicentis: * Qui scit fratrem suum peccare peccatū nō ad mortem, petat, & dabit illi vitam Deus: quia nō peccat ad mortem. Est peccatū ad mortem, non de illo dico vtoret. Non enim ad Moysen & Hieremiā loquebatur, sed ad populum, qui suorum peccatorū alium precatorem deberet exhibere, cui satis est, si pro leuioribus delictis Deum precetur, grauiorum veniam iustorum orationibus reseruandam putet.

* Ioannes nō negat peccatoribus veniam.

Nam quomodo Ioannes diceret, non orandum pro delicto grauiore, qui legisset Moysen rogasse & impetrasse, ubi erar preuaricatio voluntaria, qui sciret etiam Hieremiā rogasse? Quomodo Ioannes diceret non orandū pro peccato, quod esset ad mortem, qui ipse in Apocalypsi scrip sit mādaturum Angelo Ecclesiæ Pergami: * Habes illic tenentes doctrinā Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filijs Israel, manducare immolata & fornicari: ira & tu habes tenētes doctrinam Nicolaitarum, similiter age pœnitentiam, alioquin venio tibi? Vides quōd Deus qui pœnitentiā exigit, veniam polliceatur? Denique & ibi dicit: Qui habet aures, audiat, quid Spiritus dicat Ecclesijs: Vincētī dabo manducare māna. Nōne ipse Ioannes cognouerat Stephanum pro persecutoribus suis, qui Christi nomen audire nō poterant, deprecatur, cū de ipsis à quibus lapidabatur, diceret: * Domine, ne statuas illis hoc peccatum: cuius precationis effectum in Apostolo videmus? Paullus enim, qui lapidantium Stephanum vestimēta seruabat, non multo postea per gratiam Christi factus Apostolus est, qui fuerat ante persecutor. *Tom. 1. lib. 1. de Penitent. Cap. 9.*

Stephanus orat pro persecutoribus.
* Act. 7.

Cùm igitur tam euidenti & ipsius Apostoli & scri-
 ptorum eius exemplo redarguantur, tamen adhuc
 obniti volunt, & auctoritatem aiunt apostolicè sibi
 suffragari sententiæ, allegantes scriptum ad Hebræ-
 os: * Impossibile est enim hos, qui semel illuminati * *Hebr. 6.*
 sunt, & gustauerunt donum cœlestè, & participes fa-
 cti sunt Spiritus sancti, & bonum gustauerunt Dei
 verbum, virtutesque futuri seculi, lapsos iterum re-
 nouari in pœnitentiam, rursus crucifigentes Filium
 Dei, & ostentatione triumphantes. Numquid Paul-
 us aduersus factum suum prædicare potuit? * *Dona* * *2. Cor. 5.*
 uit Corinthio peccatum per pœnitentiam: Quomo- *Paulus donauit Corinthio*
 do hic potuit sententiam suam ipse reprehendere? *peccatum per*
 Ergo quia non potuit quod ædificauerat destruere, *pœnitentiam.*
 non contrarium dixisse eum, sed diuersum aduer-
 tus. Quod enim cõtrarium est, seipsum impugnat:
 quod diuersum est, distinctam solet habere ratione.
 Ita autem contrariũ non est, vt alterum suffragetur
 alteri. Etenim quia de remittenda prædicauit pœni- *In Epistola ad*
 tentia, debuit & de ijs, qui iterandum putant bap- *Hebræos ne-*
 tismum, non silere: etiam post baptismum, si qui pec- *gat Apostolus*
 carent, donari eis posse peccatum, ne spe veniæ de- *lapsus in pecca-*
 stitutos iterandi baptismatis opinio vana peruerte- *ta iterandum*
 rer. Deinde iterandum non esse baptismum rationabi- *esse baptisma,*
 li disputatione suadendum fuit. De baptismate au- *reniam tamẽ*
 tem dictum verba ipsa declarant, quibus significa- *q̄ sden per pœ-*
 uit impossibile esse lapsos renouari in pœnitentiã. *nitentiam nõ*
 Per lauacrũ enim renouamur, per quod renascimur, *negat.*
 sicut ipse Paullus dicit: * Consepulti enim sumus cũ * *Rom. 6.*
 illo per baptismum in morte, vt quemadmodũ sur-
 rexit Christus ex mortuis per gloriam Patris, ita &
 nos in nouitate vitæ ambulemus. Et alibi: * Reno- * *Ephes. 4.*
 uamini spiritu mentis vestræ, & induite nouum homi-
 nem qui secundum Deum creatus est. Et alibi: *
 Renouabitur sicut aquilæ iuuetus tua. Quod etiam * *Psal. 102.*
 aquila, cum fuerit mortua, ex suis reliquijs renasca-
 tur: sicut per baptismatis sacramentum cum fueri-
 mus peccato mortui, renascimur Deo, ac reforma-

- * *Ephes. 6.* mur. Vnum ergo baptismū docet, sicut alibi: * *Vna fides, vnum, inquit, baptisma.* Illud quoque euidēs, quòd in eo qui baptizatur, crucifigitur Filius Dei: quia non potuit caro nostra abolere peccatum, nisi crucifixa esset in Christo Iesu. Denique scriptū est:
- * *Rom. 6.* * *Quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus Et infra: Si enim complantati sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus, scientes quia vetus homo noster simul confixus est cruci. Et ad Colossenses ait:*
- * *Coloss. 2.* * *Consepulti ei in baptismo, in quo & cōsurrexistis. Quod ideo scriptum est, vt credamus quia ipse crucifigitur in nobis, vt per illum peccata nostra mudentur, vt ipse chirographum nostrum affigat cruci, qui solus potest donare delicta. Ipse in nobis principatus & potestates triūphet: quoniam de ipso scriptum est: * Principatus & potestates ostentauit triumphās eos in semetipso. Ergo quod ait in hac Epistola quæ scribitur ad Hebræos, * Impossibile esse lapsos renouari in pœnitētiā, ac rursus crucifigentes Filium Dei, & ostentatione triūphantes: cōspectat, vt de baptismo dictum credamus, in quo crucifigimus Filium Dei in nobis, vt per illū nobis mundus crucifigatur: quia quadam triumphamus specie, dum similitudinē mortis eius assumimus, quòd principatus & potestates in sua cruce ostentauit ac triumphauit, vt in mortis eius similitudine nos quo-*

Semel Christi crucifixus est, vnum itaque et non plura sunt baptismata.

vniuersa legis baptismata destructa sūt, et vnum restat in Ecclesia.

* *Ibidem.*

que de principatibus, quorum iugum deponimus, triumphemus. Semel autem crucifixus est Christus, semel peccato mortuus est, & ideo vnum non plura baptismata. Quid, quòd & supra doctrinā baptismorum prēmisi? Et quia multa erant baptismata in lege, merita reprehendit illos, qui perfecta dimittāt, & principia verbi requirant. Docet nos scire oportere, destructa esse vniuersa legis baptismata, vnum baptismata esse in Ecclesia. * Hortatur autem nos, vt relinquentes initium verbi ad perfectum tēdamus. Et hoc faciemus, inquit, si quidem permiserit Deus.

Non

Non potest enim sine favore Dei aliquis esse perfectus. Possem quidem etiam illud dicere ei, qui hoc de pœnitentiâ dictum putat: quia * quæ impossibilia sunt homini, possibilia sunt apud Deum: & potens est Deus, quando vult, donare nobis peccata, etiam que putamus non posse concedi. Et ideo quod nobis impossibile impetratu videtur, Deo donare possibile est. Nã & impossibile videbatur, vt peccatû ablueret aqua. Deniq; Naaman Syrus lepram suâ mundari per aquâ posse non credidit. Sed quod impossibile erat, fecit Deus possibile esse, qui tantam donauit nobis gratiam. Similiter impossibile videbatur per penitentiam peccata dimitti. Concessit hoc Christus Apostolis suis, quod ab Apostolis ad Sacerdotû officia transfusum est. Factum est igitur possibile quod impossibile videbatur. Sed tamẽ de baptisimo dictum, ne quis iteraret, vera ratione persuadet.

Tom. 1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 2.

Perlatum est tamen ad nos, etiam illud vos obijcere solere, quod dicatis scriptû esse: * Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, Spiritus autẽ blasphemia nõ remittetur hominibus: Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Quo exẽplo omnis assertio vestra destruitur & absoluitur. Scriptum est enim: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus. Cur igitur non remittitis? cur ligatis vincula, que non soluitis? cur nodos nequitis, quos non relaxatis? Remittite ceteris, agite de ijs, quos peccantes in Spiritum sanctum euangelica auctoritate in perpetuum astringi putatis. Et tamen quos astringat consideremus, repetentes superiora lectionis ipsius, vt euidentiùs comprehendamus. Dicebant Iudæi: * Hic non eicit dæmonia nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Respondit Iesus: Omne regnum diuisum contra se destruetur, & omnis ciuitas vel domus diuisa contra

* Matth. 19.

Potens est Deus donare nobis peccata, etiam que putamus non posse concedi.

Cõcessit Christus Apostolis facultatẽ remittendi peccata, & ea ad nos translatã est.

* Matth. 12.

Peccata in Spiritu sancto quibus non possunt remitti.

* Lucæ 11.

contra se, non stabit. Si enim sathanas sathanam eijcit; aduersum se diuisus est: quomodo ergo stabit regnum eius? Quod si ego in Beelzebub eicio dæmonia, filij vestri in quo eijciunt? De ijs vti que expressum videmus, qui Dominum Iesum in Beelzebub eijcere dæmonia loquebantur, quibus sic respondit Dominus, quod sathanæ hæreditas in ijs esset, qui sathanæ compararent Saluatorem omnium, & in regno diaboli constituerent Dei gratiam. Et vt cognosceremus, quia dixit de hac blasphemia, adiunxit: Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali? Hos ergo, qui hæc loquuntur, negat ad veniam pertinere. Denique Petrus Simoni, qui magicæ artis cōsuetudine deprauatus putasset, quod gratiam Christi per impositionem manuum, atque infusionem Spiritus sancti cōpararet pecunia, ait: * Non est tibi pars neque fors in hac fide: quia cor tuum non est rectum apud Deum. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & precare Dominū, si forte remittatur tibi recordatio cordis tui. In obligatione enim iniquitatis, & amaritudine fellicis video te esse. Vides quod hunc magica vanitate blasphemiam in Spiritum sanctum, a postolica auctoritate condemner, & eo magis, quia puram conscientiam fidei non habebat: & tamen non interclusit ei spem veniæ, quem inuitauit ad pœnitentiam. Responsum est igitur à Domino blasphemiam Pharisæorum, & ideo his potestatis suæ gratiā negat, quæ in remissionem peccatorum est, qui cœlestem eius potestatem diabolico fultam suffragio vindicarent. Eos quoque asserit diabolico vti spiritu, qui separarent Ecclesiam Dei: vt omnium temporum hæreticos & schismaticos comprehenderet, quibus indulgentiam negat: quod omne peccatū circa singulos est, hoc in vniuersos: Soli enim sunt, qui volunt soluere Christi gratiam, qui Ecclesiæ mēbra discernunt, propter quā passus est Dominus Iesus, Spiritusq; sanctus datus est nobis. Denique vt sciatis quia de di-

Simon Magus gratiam Spiritus sancti pecunia mercari voluit.
* Act. 8.

Petrus Simoni Mago non interclusit spem veniæ.

Hæreticis indulgentiā negat Christus: quia extra Ecclesiam sunt.

Cap. 13.
Confessionis
meum,
pergit.
xit: Jo
remitte
remitt
manne
luit:
crus
gre
cell
bor
cler
cōm
Om
salu
dite
Beel
Vid
ve li
nit
Pe
se f
tere
Sim
rec.
nar
ve
ra
Ap
pro
nec
cio
si p
tauit
dom

spersionibus dicit, sic habemus scriptum: * Qui nō est * *Matt. 12. 08*
 mecum, contra me est: & qui nōn colligit mecum, di- *Luca 11,*
 spergit. Et vt sciremus de his dictum, statim subiun-
 xit: Ideo dico vobis, omne peccatū & blasphemia
 remittetur hominibus, Spiritus autē blasphemia nō
 remittetur hominibus. Cūm dicit: Ideo dico vobis:
 nōnne euidenter hoc præ ceteris à nobis intelligi vo-
 luit? Meritoque adiunxit: Arbor bona bonos fru- *Hæretici quō*
 ctus facit, mala autē arbor malos fructus facit. Con- *ad Ecclesiæ v-*
 gregatio eam mala bonum facere fructum non po- *nitatē redeūt*
 test. Arbor itaque congregatio est, fructus boni ar- *venīā sceleris*
 boris, filij Ecclesiæ sunt. Et ideo reuertimini ad Ec- *à Deo impe-*
 clesiam, si qui vos separastis impie. Omnibus enim *trare possums*
 conuersis pollicetur veniam, quia scriptum est: * *Ioel. 2.*
 Omnis quicumque inuocauerit nomen Domini, *Inde ispeccatiō*
 saluus erit. Denique etiam Iudæorum populus, qui *in Spiritū san-*
 dicebat de Iesu: dēmonium habet: qui dicebat: * in *ctū Deus reo*
 Beelzebub eiecit dēmonia: qui crucifixit Dominum *misit.*
 Iesum, Petri prædicatione vocatur ad baptismum, ** Ioan. 8.*
 vt sceleris tanti merita deponat. *Tom. 1. lib. 2. de Pœ-*
nitent. Cap. 4.

Referunt tamen quæstionem de verbo apostoli
 Petri: quia dixit: si forte, & putant non confirmasse
 Petrum, vt agenti pœnitentiam peccatum remitteret.
 Sed considerent de quo loquatur, hoc est, de
 Simone, qui ex fide non crederet, sed dolum cogita-
 ret. Denique & Dominus dicenti ei, cuius non ple-
 nam sinceritatem videret, Sequar te, ait: Vulpes fo-
 ueas habēt. Quem ergo Dominus ante baptismum
 prohibuit sequi, quoniam fraudulentū videbat, mi-
 raris si post baptismum præuaricantem non absoluit
 Apostolus, quem in obligatione iniquitatis manere
 pronunciat? Sed hoc illis responsum sit. Ego autem
 nec Petrum dubitasse dico, nec verbi vnus præjudi-
 cio tantam causam strangulandam arbitror. Nam
 si putant dubitasse Petrum, numquid & Deus dubi-
 tauit, qui ait ad Hieremiam prophetā: * Sta in atrio
 domus Domini, & responsum dabis omni Iudæ, his
 qui

Apostolū Pœ-
trū non dubi-
tasse veniā do-
nari posse etiā
maximis pec-
catoribus, dīō
ad Simonem
ait, Si forte
remittatur tū
bi recordatio
cordis tui.
Particula (Si)
nō est semper
in Scriptura
sacra dubitā-
tis.

** Hierem. 26.*

qui veniunt adorare in domo Domini, omnia verba quæ constitui tibi respōdere illis: noli auferre verbum, forsitan audient, & auertantur? Dicant ergo, Dominum ignorasse, quid esset futurum. Sed non ignorantia ex verbo exprimitur: sed in Scripturis diuinis frequens huiusmodi consuetudo aduertitur, eo quod simplex sit elocutio. Siquidē & ad Ezechiel dicit Dominus: * Fili hominis, mittam ego te ad domum Israel, ad eos, qui me exacerbauerunt, ipsi & patres eorum vsque in hodiernum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus, si forte audient & terrebuntur. Nesciebat ergo eos posse aut non posse conuerti? Non ergo semper dubitantis ista est elocutio. Denique ipsi sapientes seculi, qui omnem gloriam statuunt in expressione verborum, quod Latine, fortē, dicimus, Græce τὰχα, non vbiq̄ue pro dubitatione posuerunt. Aiunt itaque dixisse primum suorum poetam: * ἢ τὰχα χηραῖσμαι, quod est, cito vidua ero. Et alibi: τὰχα γὰρ οἱ κατακτανισοῦσιν ἅπαντες ἱσφοῦ μὴδῖντες. Non enim dubitaret omnibus simul inturgentibus, vnum facile ab vniuersis posse prosterni. Sed nos nostris magis, quàm alienis vtamur. Denique habes in Euangelio, quia ipse Filius de Patre ait, cūm misisset seruos ad vineam suam, & occisi essent, dixisse Patrem: * Mittam Filium meum dilectissimum, forsitan ipsum verebūtur. Et alibi ex sua persona Filius ait: * Neque me scitis, neque Patrem meum. Si enim me sciretis, & Patrem meū forsitan sci-

* Ezech. 3.

* Iliad. 3.

* Matth. 21.

* Ioan. 8.

Petr⁹ nō dubitauit de Christi munere, à quo soluēdorū peccatorū acceperat potestatem. Baptismi iterare cupiunt hæretici.

Si ergo his verbis vsus est Petrus, quibus Dominus vsus est sine præiudicio sententiæ suæ, cur non accipiamus & Petrum his vsum sermonibus sine suæ fidei præiudicio? Neque poterat dubitare de Christi munere, qui sibi soluendorum peccatorum dederat potestatem, præsertim cūm versutijs hæreticorum locum nō deberet relinquere, qui ideo volunt spem hominum destituere, vt iterandi baptismatis apud desperantes facilius inducant persuasiōem. Sed Apostoli hoc habentes secundum Christi magisteriū penitentiam

nitentiam

nitentiam docuerunt, sponderunt veniã, culpam relaxarunt: Sicut & David docuit, dicens: * Beati * *Psal. 31.* quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum. Vtrumque enim beatum dixit, & cuius iniquitas remittitur per lauacrum, & cuius peccatum tegitur operibus bonis. Qui enim agit pœnitentiam, non solũ diluere lacrymis debet peccatum suum: sed etiam emendationibus factis operire & te-

gere delicta superiora, vt non ei imputetur peccatum. Ergo tegamus lapsus nostros posterioribus factis, sicut audiuit lacrymantẽ Ephraim, quemadmodum scriptum est dicente Deo: * Audiens audiuit Ephraim lacrymantem. Et ipsa verba Ephraim lamenrantis expressit, dicens: Castigasti me & castigatus sum, sicut vitulus non sum edoctus. Vitulus enim ludit, & p̄sepe deserit, & ideo Ephraim sicut vitulus non est edoctus, longe positus à p̄sepe, quia p̄sepe Domini deseruit, & Hieroboam securus vitulos adorauit, quod prophetia futurum per Aaron indicauerat sic lapsurum populum Iudæorum. Ideo quę agens pœnitentiam, dicit: Conuertere me, & conuerter, quia tu Dominus meus: quia in nouissimo captiuitatis meę pœnitentiam egi, & postquam cognoui, ingemui super dies confusionis, & subiectus sum tibi, quia accepi opprobriũ & demonstraui te. *Tom. 1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 5.*

III. *Contritione, quę verus & vilis est de peccatis dolor, ad salutarem pœnitentiam opus esse, eaq; ad percipiendam gratiam nos pręparare.*

Sed audiant qui agunt pœnitentiam, quomodo agere debeãt, quo studio, quo affectu, quę mentis intentione, quę intimatorũ concussione viscerum, quę cordis conuersione. Vide, inquit, Domine, quia tribulor, venter meus turbatus est à fletu meo, conuersum

Peccata teguntur & baptisate & bonis operibus.

Qui pœnitentiam agit non solum debet diluere lacrymis peccatum, sed etiam emendationibus factis.

Hier. 31.

Magno affectu & intimatorum viscerum concussione agenda est pœnitentia.

* *Thren. 2.**Hieremias
quomodo agē
da sit pœnitē-
tia docet.**Pœnitētia Ni-
muitarum.** *Ion. 3.**Christus iubet
fere mulieres
Hierosolymi-
tanas.** *Luce 23.** *2. Reg. 24.**Dauid lacry-
mis sibi & po-
pulo suo veniā
à Deo impet-
trauit.** *Exech. 2.**Exechiel ius-
sus est flere
Hierusalem.** *Eccles. 7.*

uersum est cor meū in me. Cognouisti intentionem animi, fidem mentis cognosce & habitum corporis.

* Sederunt, inquit, in terra, tacuerunt seniores filiarum Sion, & imposuerunt terram super caput suum, praecinxerunt se cilicio, deduxerunt in terram principes, virgines Hierusalem defecerunt in lacrymis, oculi mei caligauerunt. Turbatus est venter meus, effusa est in terra gloria mea. * Sic fleuit & Niniue populus, & denunciarum excidium ciuitatis euasit. Tanta est enim pœnitentiæ medicina, vt mutare videatur suam Deus sententiam. In te est igitur vt euadas, vult se rogari Dominus, vult de se sperari, vult sibi supplicari. Homo es, & vis rogari vt ignoscas, & putas Deum tibi non rogati ignoscere. Ipse Dominus Hierusalem fleuit, vt quia ipsa flere volebat, Domini lacrymis ad veniā pertineret. Ipse nos flere vult, vt euadere possimus, sicut habes scriptum in Euangelio: * Filiarum Hierusalem nolite me flere, sed vos ipsas flete. * Fleuit Dauid & meruit vt mortem populi pereuntis diuina remoueret misericordia, quando tribus sibi propositis optionibus, eam tamen in qua maiorem Domini miserationem experiretur, elegit. Quid erubescis tu peccata tua flere, cum Deus prophetas iusserit flere pro populis? * Denique & Ezechiel iussus est flere Hierusalē, & accepit librum, in cuius capite scripta erant, lamentatio, & melos & vx, duo tristitia, & vnū delectabile, quoniam ille saluus erit in futurum, qui in hoc seculo plus fleuerit. * Cor enim sapientium in domo luctus, & cor stultorum in domo epularum. Et ipse Dominus ait: Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. *Tom. 1. lib. 2. de Pœnitentia, Cap. 6.*

An quisquam ferat vt erubescas Deum rogare, qui nō erubescis rogare hominem, & pudeat te Deo supplicare quem non lates, cum te non pudeat peccata tua homini quæ lateas confiteri? An testes precationis & conscios refugis, cum si homini satisfaciendū sit, multos necesse est ambias, obsecres, vt dignen-

gnentur interuenire, ad genua te ipse proflernas, osculeris vestigia, filios offeras culpæ adhuc ignaros, paternæ etiam veniæ precatore. Hoc ergo in Ecclesia facere fastidis, vt Deo supplices, vt patrocinium tibi ad Deum obsecrandum sanctæ plebis requiras, vbi nihil est quod pudori esse debeat, nisi nõ fateri, cum omnes simus peccatores, vbi ille laudabilior qui humilior, ille iustior, qui sibi abiectior. Fleat pro te mater Ecclesia, & culpã tuam lacrymis lauet, videat te Christus mœrentem, vt dicat: Beati tristes, quia gaudebitis. Amat vt pro vno multi rogent. Denique in Euangelio motus viduæ lacrymis, quia plurimi pro ea flebant, filium eius resuscitauit. Ideo citius exaudiuit Iesus Petrum vt Dorcas resurgeret, quia pauperes mortem mulieris ingemiscabant. Ideo ipsi Petro statim dimisit, quia amarissime fleuit. Et tu si amarissime fleas, Christus ad te respiciet, culpa discedet. Vfus doloris ablegat luxuriã criminis, erroris delicias. Ita dũ dolemus admissa, admittenda excludimus, & fit quædam de condemnatione culpæ, disciplina innocentie. Nil ergo te reuocet à pœnitentia, hæc tibi communis cum sanctis est. Vt inamque imitãda talis, qualis sanctorum deploratio. Dauid manducabat sicut panem cinerem, & potum suum lacrymis temperabat. Ideo nũc amplius gaudet qui amplius fleuit. Per exitus aquarum descenderunt, inquit, oculi mei. *Lib. 2. de Pœnitentia, Cap. 10.*

Baptizatus homo si postea defertor violatorque sacramenti fuerit peccat, & Deum repellit à se. Si autem agat pœnitentiam ex toto corde, vbi Deus videt, saluabitur, sicut vidit cor Dauid, quando increpatus à Propheta grauiter post comminationes terribiles Dei exclamauit dicēs: Peccaui, & mox vt audiuit, abstulit peccatum suum. Quantum valent tres syllabæ. Tres enim syllabæ sunt: Peccaui, sed in istis tribus syllabis flamma sacrificij cordis eius ad cœlum ascendit. Ergo qui egerit veraciter pœnitentiam, &

Peccatores ipsi Deo supplicare, & sanctæ plebis patrocinium requirere debent.

Iesus facilius exaudiuit Petrum vt Dorcas resurgeret propter gemitus pauperum. Dum dolemus admissa, admittenda excludimus.

Dauid dum inquit Peccaui, flamma sacrificij cordis eius ad cœlum ascendit.

solutus fuerit à ligamento quo erat constrictus, & à Christi corpore separatus, & bene post pœnitentiã vixerit, & post reconciliationem cum defunctus fuerit, ad Dominum vadit, ad requiem vadit, à regno Dei nõ priuabitur, & à populo diaboli separabitur. *Tom. 1. in exhortatione ad agendam pœnitentiã.*

Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne desisteris à me.] In orationibus igitur & obsecrationibus cum dolore & lacrymis exigenda pœnitentiã est, vt illam gloriam Dei videre mereamur. Neque te moueat quòd luctus, do'or, maceratio corporis, grauissimæ passiones sunt. Et si grauissimæ videntur, tamen *indignæ sunt huiusmodi passiones ad superuenturã gloriam, sicut testis est tibi Apostolus Paulus. Non pigeat ergo nos hic leuora ferre, vt ibi plena laudis & gloriæ possimus adipisci, pro temporibus laboribus perpetua præmia reportantes per Dominum Iesum, *Tom. 4. in enarrat psal 37.*

In orationibus cum dolore et lacrymis exigenda pœnitentiã est.
* Rom 8.
Pro temporibus laboribus perpetua præmia reportamus per Dominum Iesum.

Quia humiliatur Hierusalê, merito postea ei dicitur: Defecit iniquitas tua filia Sion. Et omni qui pœnitentiã egerit, lacrymis proprijs peccata deflexerit, bene dicitur: Defecit iniquitas tua. Alibi quoque sub hac littera dicit Hieremias: *Boniterant vulnerati gladio, quàm vulnerati fame. Abierunt compuncti à natiuitate agrorum. Compungimur igitur, quando nostrorum agimus pœnitentiã delictorum, compungimur etiam recordatione delictorum. Vnde ait propheta Dauid: *Quæ dicitis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compungimini.

* Thren. 4.
* Psal. 4.
Compunctio ad quid vultis sit peccatoribus.

Pœnitentiã excludit verecundiam flagitiij confitendi.

Qui autem compungitur, vtique delectationem excludit erroris: & qui agit pœnitentiã, excludit pudorem, sequestrat verecundiam flagitiij confitendi, vt recuperandã spem salutis inueniat. Merito quæ & ipse Dauid, vbi agnouit errorem: Peccaui, inquit, Domino. Tantis rex, tantus propheta non erubuit peccatum proprium confiteri, & ideo dictum est ei: Et Dominus abstulit peccatum tuum. *Tom. 4. Sermon. 9. in psalmum 118. statim in principio.*

Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix.] *Confessio deo*
 Lacrymis confitere delicta, dicat de te quoque iusti- *lictorum lacry*
 tia illa cœlestis: Lacrymis suis rigauit pedes meos, & *mosa esse de-*
 capillis suis terfit. Et fortasse ideo non lauit pedes *bes.*
 suos Christus, vt eos lacrymis nos lauemus. Et bonæ
 lacrymæ, quæ non solum nostrum possunt lauare deli-
 ctum, sed etiam verbi cœlestis rigare vestigium, vt
 gressus in nobis eius exuberent. Bonæ lacrymæ, in
 quibus non solum redemptio peccatorum, sed etiam
 refectio est iustorum. *Tom. 3. lib. 6. Comment. in cap 7.*
Luce.

V. *Confessionem sacramentalem ad salutem*
consequendam necessariam esse.

AN quisquam ferat vt erubescas Deum rogare, *Sacerdotibus*
 qui non erubescis rogare hominem, & pudeat *secreta consci-*
 te Deo supplicare quem non lates, cum te non pu- *entia nostra*
 deat peccata tua homini quem lateas cõfiteri? *Tom. patefacimus.*
1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 10.

Quid est bene viuere post pœnitentiã? doce nos.
 Dico vobis, abstinere ab ebriofitate, à concupiscen-
 tia, à furto, à malo eloquio, ab ipso immoderato risu,
 à verbo otioso, vnde redditori sunt homines ratio-
 nem in die iudicij. Ecce quàm leuia dixi, vt tacerem
 grauia & pestifera. Et aliud dico. Nõ solum post pœ-
 nitentiã ab istis intus homo obseruare se debet, sed
 & ante pœnitentiã dum sanus est, qui nescit si pos-
 sit ipsam pœnitentiã accipere, & confiteri Deo & *Deo et Sacer-*
 Sacerdoti peccata sua. Ecce quod dixi post pœnitenti- *doti peccata*
 tiam, dico ante pœnitentiã melius. *Tom. 1. in exhort. confitẽda sum.*
sat. ad agendam pœnitentiã.

Domine ne in ira tua arguas me, neque in furore *Verecunda cõ*
 tuo corripas.] Plurimum suffragatur reo verecunda *fessio plurimõ*
 confessio: & pœnam quam euitare non possumus, *suffragatur*
 pudore subleuamus *Tom. 4. in psal. 37.* *reõ.*

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus
 tuis, vt non confundar.] Cor tuum cogitationum
 tuarum est scaturigo. In illo fonte vel turbida aqua

*Cor mūdatur
cōfessione pec
catorum.*

* *Luca 18.*

impuritatē euomitur, vel sincerę pietatis vnda pro-
rumpit. Didicisti cor esse mundandum, discę quęni-
admodum mundes. Mundat hunc fontem iustificatio
legitima, hoc est, confessio peccatorum. * Deni-
que Publicanus ille qui peccata propria fatebatur,
iustificatus magis de templo quàm Pharisæus exi-
uit, quia ieiunia sua & munera Pharisæus atque in-
nocentiam præferebat. Munda ergo aquam tuam,
illam aquam de qua dictum est: Aqua alta consilium
in corde viri. Bonam tibi aquam natura dedit, nisi
eam corno tuo polluas, ipsa te diluit, si pura, si sim-
plex, si etiam naturalis sit, si nihil habeat sordidum
atque terrenum. Quid mali est, si ea aqua quę mun-
dare debeat polluat? Sed nõ est aqua tua quę te pol-
luit. Ita aqua aliena est. Denique dictum est tibi: Ab
aliena aqua abstine te. Aliena aqua mentitur & fal-
lit, & cōtrarium naturę profluit. Ideo ait: * Filij ali-
eni mentiti sunt mihi. Nam si alieni nõ fuissent, vti-
que non sefellisset. Nemo enim gloriatur castum
se habere cor, quemadmodum Solomon dixit: Sed
* qui gloriatur, in Domino gloriatur, qui sanctis suis
cor mundum creare dignatus est, & immaculatũ fa-
cere iustificationibus suis. Quę sint iustificationes
audisti dicentem: * Dic iniquitates tuas, vt iustifice-
ris. Ergo qui iniquitates suas dicit, iustificatur: Qui
autem iustificatur, non confunditur, quia pudorem
peccatorum matura confessione præuenit. *Tom. 4.*
Serm. 10. in psal. 118.

* *Psal. 17.*

* *2. Cor. 10.*

* *Esa. 43.*

*Qui confitetur
iniquitates, iu-
stificatur.*

Meritoque sanctus Dauid de hac historia mysti-
cum psalmum quinquagesimũ scripsit, propter Bet-
sabee nuptias, dicens: * In plurimum laua me ab in-
iustitia mea, & à delicto meo munda me. Si iniquita-
tem suam Dei amicus cognoscit, & meritis suis ob-
stare delictum, si denique Deo se peccasse cõfiteretur,
cur tu de confessione criminis erubescas, cum crimi-
nis commentum, non confessio sit pudori? *Tom. 5. lib.*
3. Comment. in cap. 3. Lucae.

* *Psal. 50.*

*Propter vere-
cundia non es-
se confessionē
prætermittens
dam.*

Pater, inquit, peccaui in cælum & coram te.] Hęc
est

est prima confessio apud auctore naturæ, præfulem misericordix, arbitrum culpa: Sed etsi Deus nouit omnia, vocè tamen tuæ confessionis expectat. Ore autem confessio fit ad salutem: quia alluat pondus erroris qui quis ipse se onerat: & accusationis excludit inuidiam, qui accusatorem præuenit confitendo: * Iustus enim in primordio sermonis accusator est sui. Frustra autem velis occultare quem nihil fallas, & sine periculo prodas quod scias esse iâ cognitum. Confiteri magis, vt interueniat pro te Christus, * quem aduocatum habemus apud Patrem. Ro. * 1. Ioan. 2. Cur facienda
 get pro te Ecclesia, & illa crymet populus. Nec vereare ne non impetres. Aduocatus spondet veniam, patronus promittit gratiam, reconciliationem tibi paterne pietatis pollicetur assertor. Crede quia veritas est, acquiesce quia virtus est. Habet causam vt pro te interueniat, ne pro te gratis mortuus sit. Habet & causam ignoscendi Pater, quia quod vult Filius, vult & Pater. Tom. 5. lib. 7. Comment. in cap. 15. Luca.

V I. Sacerdoti potestatem absoluedi à Christo Domino esse tributam.

Sed aiunt (Nouatiani) se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem referuent: imo nulli maiorem iniuriam faciunt, quàm qui eius volunt mandata rescindere, commissum munus refundere. Nam cum ipse in Evangelio sanctum, quorū remisistis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis detenta erunt, Quis est ergo qui magis honorat, vtrum qui mandatis obtemperat, an qui resistit? Ecclesia in vtroque seruat obedientiam, vt peccatum & alliget & relaxet. Hæresis in altero immitis, in altero inobediens, vult ligare quod non resoluat, non vult soluere quod ligauit, in quo se sua damnat sententia. Dominus enim par ius & soluendi esse voluit & ligandi, qui vtrumque pari conditione permisit. Ergo qui soluendi ius

*Novatiani a-
 iunt se soli deo
 potestatem re-
 mittendorum
 peccatorū re-
 seruare.
 * Ioan. 20.
 Ecclesia peccatum et alligat
 & relaxat.*

non habet, nec ligandi habet. Sicut enim secundum dominicam sententiam, qui ligandi itis habet, & soluendi habet: ita istorum assertio seipsam strangulat, vt quia soluendi sibi ius negant, negare debeant & ligandi. Quomodo igitur potest alterum licere, alterum non licere? Si quibusdam datum vtrumque est licere, aut vtrumque non licere, certum est Ecclesiæ vtrumque licere, hæresi vtrumque non licere. Ius enim hoc solis permissum Sacerdotibus est. Recte igitur Ecclesia vendicat, quæ veros Sacerdotes habet, hæresis vendicare nõ potest, quæ sacerdotes Dei non habet. Non vendicando autē ipsa de se pronunciat, quod cum Sacerdotes non habeat, ius sibi vendicare non debeat sacerdotale. Ira in impudēti contumacia, pudētem cernimus confessionem. Spectat etiam illud, quoniam qui Spiritum sanctum accipit, & soluendi peccati potestatem & ligandi accipit. Sic enim scriptum est: Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur, & quorum retinueritis detenta erunt: ergo qui soluere non potest peccatum, non habet Spiritum sanctum Munus Spiritus sancti est officium sacerdotis, ius autem Spiritus sancti, in soluendis ligandisque criminibus est. Quomodo igitur munus eius vindicat, de cuius diffidunt iure & potestate? Tom. 1. lib. 1. de Penitent. Cap. 2.

Ius remittendi peccata solis Sacerdotibus permissum.

Munus Spiritus sancti est officium Sacerdotis.

Dominus vult à seruis suis ea fieri in nomine suo, quæ faciebat ipse positus in terris.

* Ioan. 14.

Act. 9.

Apostoli miracula faciebant.

* Matth. 14.

* Matth. 5.

Apostoli lux mundi.

* 4. Reg. 2.

Vult Dominus plurimum posse discipulos suos, vult à seruis suis ea fieri in nomine suo, quæ faciebat ipse positus in terris. Denique ait: * Et maiora his facietis. Dedit vt mortuos suscitarent. Et cū ipse Saulo reddere posset vsus videndi, eum tamen ad Ananiam discipulum suum misit, vt eius benedictione Saulo refunderentur oculi quos amiserat. * Petrum quoque secum in mari iussit ambulare, & quia titubauit, reprehendit ilico, eo quod dona gratiarum fidei pauxillitate minuisset. * Dedit etiam discipulis vt lux mundi essent per gratiam, quia erat ipse lux mundi. Et quia descensurus esset è cælo, & in cælum ascensurus, * Heliam ad cælum leuauit, inde eum ter-

ris

ris placito redditurus tempore. * Baptizaturus quo-
 que in spiritu sancto & igni, per Ioannē baptisma-
 tis sacramenta pramissit. Omnia denique donauit
 discipulis suis, de quibus ait: * In nomine meo da-
 monia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes
 tollent, & si mortiferum quid biberint, non eos no-
 cebit, supra ægros manus imponent, & benehabe-
 bunt. Omnia ergo dedit, sed nulla in his hominis
 potestas est, vbi diuini muneris gratia viget. Cur er-
 go manus imponitis, & benedictionis opus creditis,
 si quis forte reualuerit ægrotus? Cur præsumentis ali-
 quos à colluione diaboli per vos mundari posse?
 Cur baptizatis, si per hominem peccata dimitti non
 licet? In baptismo vtrique remissio peccatorū omni-
 um est. Quid interest vtrum per pœnitentiã, an per
 lauacrum hoc ius sibi datum Sacerdotes vindicent?
 Vnum in vtroque ministerium est. Tom. 1. lib. ... de Pœ-
 nitent. Cap. 7.

Iudas ad remedium peruenire non potuit, cùm
 diceret: * Peccauit quod tradiderim sanguinem iu-
 stum: qui alienum ignem voluebat in pectore suo,
 qui eum inflammauit ad laqueum. Indignus enim
 remedio fuit, quia non intimo mentis conuersus in-
 gemuit, & sedulo gessit pœnitentiã. Tantæ enim
 pietatis est Dominus Iesus, vt & ipsi donaret veniã, si
 Christi expectasset misericordiam. Hanc ergo cul-
 pam Sacerdotes non auferunt, neque peccatum eius,
 qui in dolo se offert, & adhuc in studio delinquendi
 est. Non enim possunt epulari in eo quod plenum
 fraudis & serpētis interius cicatricis est. Cibus enim
 Sacerdotis est in peccatorum remissione. Vnde ait
 princeps Sacerdotum: Meus cibus est, vt faciam vo-
 luntatem Patris mei qui in celo est. Quæ est volun-
 tas Dei, nisi ea, cùm conuersus ingemueris, tunc sal-
 uus eris. Tom. 3. lib. Epist. 1. Epist. 3.

Aperuit eis sensum, vt intelligerēt ea quæ scripta
 sunt. Spiritum sanctum vel illis vndecim, quasi per-
 fectionibus insufflauit, & reliquis postea tribuendum
 esse

Facilitatē res
 mittendi pec-
 cata per bapti-
 smum & pœ-
 nitentiã iure
 sibi Sacerdotes
 vindicare posse
 sunt.

* Matth. 27.

Iudas cur non
 inuenit gra-
 tiam.

Sacerdotes pec-
 cata q̄s qui in
 studio delinquē-
 di permanēt,
 auferre neque-
 unt.

* Ioan. 4.

esse promittit: vel iisdem ibi insufflavit, hic spondet. Nec videtur esse contrarium, cum diuisiones gratiarum sint. * Alij enim datur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum: alteri fides in eodem spiritu, alteri gratia curationum, alij genera linguarum. Ergo aliam insufflavit ibi operationem, hic aliam pollicetur. Ibi enim remittendorum gratia tributa est peccatorum, quod esse videtur angustius: & ideo insufflatur à Christo, vt credas Spiritum Christi, & credas de Deo Spiritum. Deus enim solus peccata dimittit. Lucas autem linguarum gratiam descripsit effusam. Denique ibi habes: * Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remissa erunt. At vero in Actibus Apostolorum sic habes: * Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui varijs linguis, quomodo Spiritus dabat loqui his. Tom. 5. lib. 10. Comment. in cap. 24. Lucae.

* 1. Cor. 12.

Remittere peccata mun⁹ est Spiritus sancti

* Ioan. 20.

* Act. 2.

V II. Absolutionem Sacerdotis actum iudicialem esse.

In Ecclesia teneri debet forma iustitiæ.

Secundū verbum Dei dispensanda est misericordia debitoribus.

Miserere, inquit, mei secundum verbum tuum.] In ipsa Ecclesia, vbi maxime misereri decet, teneri quàm maxime debet forma iustitiæ, ne quis à communionis consortio abstentus, breui lacrymula atque ad tempus parata, vel etiam vberioribus fletibus communionem quam plurimis debet postulare temporibus, facilitate sacerdotis extorqueat. Nõne cum vni indulget indigno, plurimos facit ad prolapsionis contagiũ prouocari? Facilitas enim veniæ incentiuum tribuit delinquenti. Hoc ideo dictum est, vt sciamus secundum verbum Dei, secundum rationem dispensandam esse misericordiã debitoribus. Medicus ipse si serpentis interius inueniat vulneris cicatricem, cum debeat refecare vlceris vitium ne latius serpat, tamen à secãdi vrendi que proposito lacrymis inflexus egroti, medicamentis regat quod ferro aperendum fuit, nõne ista inutilis misericordia

fericordia est, si propter breuem incisionis vel ex-
 fisionis dolorem corpus omne tabescat, vita vsus in-
 tereat? Recte ergo & Sacerdos vulnus ne latius ser-
 pat à toto corpore Ecclesiæ, quasi bonus medicus
 debet abscondere, & prodere virus criminis quod la-
 tet, non fouere, ne dum vnum excludendum non pu-
 tar, plures faciat dignos quos excludat ab Ecclesia.
Tom. 4. Serm. 8 in psal. 118.

VIII. *Ad veram pœnitentiam non solum spe-
 ctare nouam vitam, sed & pro peccatis
 præteritis satisfactionem.*

Pœnitudo necessaria est, sicut vulneratis sunt
 necessaria medicamina. Sed quanta pietas &
 qualis necessaria pœnitentia, quæ aut æquet crimi-
 na, aut certe excedat? Vide ergo si simplex hoc pec-
 catum adulterij est, an duplex sit per illam necesse que
 facta dicitur in occulto, & secundum conscientiæ
 molem exhibenda est pœnitentiæ magnitudo. Pœ-
 nitentia ergo non verbis agenda est, sed & actu. Hęc
 autem sic agitur: Si tibi ante oculos ponas de quan-
 ta gloria rueris, & de quo libro vitæ nomen tuum
 deletum sit, & si te iam credas prope ipsas positâ te-
 nebras exteriores, vbi erit fletus oculorum & stridor
 dentium sine fine. Cùm hæc certa fide sicut est ani-
 mo conceperis, quia necesse est præuaricatricę ani-
 mam tartareis pœnis & gehennæ ignibus tradi, nec
 aliud remedium constitutum esse post baptismum
 quàm pœnitentiæ solatium, quantamuis afflictio-
 nem, quantumuis laborem & indecorem subire, esto
 contenta, dummodo ab æternalibus pœnis libere-
 ris. Ergo hæc tu tecû cogitans, & mente retractans,
 proprii facti tu ipsa iudex esto crudelior. In primis
 omnis cura vitæ huius interimenda tibi est, & quasi
 mortuam te existimans sicut es, quomodo possis re-
 uiuiscere cogita. Deinde lugubris tibi accipiēda est
 vestis, & mens ac membra singula digna castigatio-
 ne puniēda. Ampudentur crines, qui per vanâ glo-
 riam

*Pœnitentia nõ
 verbis agēda
 est, sed actu.*

*Quomodo vir
 lapsa pro
 peccatis satis-
 facere debeat.*

riam occasionem luxuriæ præstitērūt. Desuuant oculi lacrymas, qui masculum simpliciter non aspexerunt. Pallefcant facies, quæ quondam viriuit impudice. Denique totum corpus in cutia maceretur, cinere aspersum & opertum cilicio perhorrescat, quia male sibi de pulcritudine placuit. * Cor vero sit liquefcēs sicut cera, ieiunijs inquietans seipsum, & cogitationibus ventilās quare sit ab inimico subuersum. Sensus etiam crucietur, quia in mēbra corporis cum haberet dominationem, malo cessit imperio. Talis vita, talis actio pœnitentię si fuerit perseverans, audebit sperare, etsi non gloriam, certe pœnæ vacuationem. Dicit enim Deus: * Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Conuertimini ex toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & in planctu, dirumpite corda vestra, & non vestimentum, quoniam pius & misericors sum. * Sic conuersus magnus ille Dauid iustificatus est. * Sic Niniue peccatrix illa ciuitas incumbentem sibi euasit interitum. Peccator ergo si sibi ipsi non pepercerit, à Deo illi parcitur. Et si futuras pœnas gehēnæ perpetuas in hoc paruo vitæ spatio compensauerit, seipsum ab æterno iudicio liberat. Grandi plagæ alta & proluxa opus est medicina.

*Grande scelus
grandē habet
necessariā sa-
tisfactionem.*

Grande scelus grandem habet necessariam satisfactionem. Nam nō est dubium leuius esse crimen, vbi peccatum suum vltro homo confitetur & pœnit. At vbi celans mala sua inuuit detegitur & nolens prouenisse negare nō poteris. Et ideo fortius est dolendum, quia peccatum est fortius. Si mente cerneant homines peccatores quale iudicium imminet mundo, sensus humanus non dispergeretur vanitate seculari, si non infidelitate grauaretur. Quantum uis & qualemuis cruciatum longior vita duceret optarent, dummodo in illas pœnas æterni ignis non incurrerent. Sed tu quæ iam ingressa es agonem pœnitentiæ, insiste misera fortiter, inhære tamquam naufragus tabulæ, sperans per ipsam te de profundo cri-

*Pœnitentiā fec-
cūda post nau-
fragiū tabula.*

minum

minum liberari. In hære pœnitentiæ vsque ad extremam vitæ, nec tibi præsumas ab humano die posse veniã dari, quia de ipse te, qui hoc tibi polliceri voluerit. *Quæ enim proprie in Dominum peccasti, ab illo solo te conuenit in die iudicij expectare remedium. Tom. 1. lib. ad virginem lapsam, Cap. 8.*

De te autem fili serpentis, minister diaboli, violator templi Dei, qui vno scelere duo crimina perpetrasti, adulterium vsque & sacrilegium. Sacrilegium plane, vbi vas Christo oblatum, Domino dedicatum, dementi temeritate polluisti. * Balthasar * *Dan. 5.*
 ille Rex Perfarum, qui in vasis Domini, quæ de templo Hierosolymis fuerant à patre eius ablata, biberet cum suis amicis & concubinis vsurpauit, ipsa nocte Angeli manu percussus, crudeli morte punitus est. Quid de te arbitraris perditæ pariter & perditor, qui vas rationabile consecratum Christo, sanctificatum Spiritui sancto impie temerasti, polluisti sacrilege, & tui propositi immemor, & iudicij diuini contemtor? * Melius enim fuerat omnino te non esse natum, quàm sic natum, vt te sibi gehenna proprium filium vindicaret. Et licet ipsa conscientia sceleris te agat per diuersa præcipitem: (* Fugit enim impius nemine persequente se) licet te diræ imagines peccati dormientem quoque perterreant, non solum vigilantem: tamen ne quid à pastore oui etiam morbidæ vel morituræ medicaminis denegatum sit, do consilium: Peras vltro carcerem pœnitentiæ, obstringas catenis viscera, animam tuã gemitibus ieiunij vsque difterucies, sanctorum peras auxilium, iaceas sub pedibus electorum, * vt non per cor impetentens thesaurizes tibi iram in die iusti iudicij Dei, qui reddet singulis secundum opera sua. Tom. 1. in oburgatione corruptoris virginis sacra. *Quomodocoro raptos sacra uirginis pœnitentiã agere debeat. Rom. 2.*

Sed qui culpam exaggerauerit, exaggeret etiam pœnitentiã. Maiora enim crimina maioribus abluuntur fletibus, ita nec Nouatianus probatur, qui veniã interclusit omnibus, nec vos imitatores eiusdem

dem & condemnatores, qui ibi minuitis studia pœnitentiæ, vbi augeri oportet, quia grauiora peccata maioribus sustentanda fulcris docuit Christi misericordia. *Tom. 1. lib. 1. de Pœnitent. Cap. 2.*

*Satisfactio ab
solutione Am-
brosij tempo-
re præcessit.*

Volo veniam reus speret, petat eam lacrymis, petat gemitibus, petat populi totius fletibus, vt ignoscatur, obsecret: & cum secundo & tertio fuerit dilata eius communitio, credat remissius se supplicasse, fletus augeat miserabilior, postea reuertatur, teneat pedes brachijs, osculetur oculis, lauet fletibus, nec dimittat, vt de ipso dicat Dominus Iesus: * Remissa sunt peccata eius multa, quoniam dilexit multum. Cognoui quosdam in pœnitentia sulcasse vultum lacrymis, exarasse continuis fletibus genas, strauisse corpus suum calcandum omnibus, ieiuno ore semper & pallido in ortis speciem spiranti in corpore prætulisse. *Tom. 1. lib. 1. de Pœnitent. Cap. 16.*

*Pœnitentes nõ
solũ lacrymis
diluere debent
peccatũ suum,
sed etiã emen-
dationibus sa-
ctis tegere de-
licta superior-
um.*

Qui agit pœnitentiam, non solum diluere lacrymis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis operire & tegere delicta superiora, vt non ei imputetur peccatũ. Ergo tegamus lapsus nostros posterioribus factis, mundemus fletibus, vt audiat nos Dominus Deus noster ingemiscientes, sicut audiuit lacrymantem Effrem, quemadmodũ scriptum est dicente Deo: * Audiens audiui Effrem lacrymantem. *Tom. 1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 5.*

** Hier. 31.*

Osten de medico vulnus tuum, vt sanari possis, & si non monstraueris nouit, sed à te expedit audire vocem tuam. Ostende lacrymis cicatrices tuas. Sic peccatum mulier illa in Euangelio factoremque sui erroris absterfit, sic culpam diluit, dum Iesu pedes lauit. *Tom. 1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 8.*

*Maria magda-
lena lacrymis
factorem suo-
rum scelerum
absterfit.*

Satis abundeque dixisse me credo superiore dominica, quemadmodum comiti vel nitidi natali Domini suscipere debeamus, & superuenientem festiuitatem eius ambitione retinere. Retinere inquam, vt si dies solennitatis transeat, apud nos sanctificationis eius beatitudo permaneat. Hæc enim gratia natalis

talis est Domini Saluatoris, vt in futurū ad prædesti-
natos transeat, in præteritum remaneat ad deuotos.
Oportet ergo nos esse sanctitate puros, mundos pu-
dicitia, nitidos honestate, vt quo die festum adueni-
re propinquius cernimus, hoc accuratius inceda-
mus. Si enim mulierculæ solent aliquas suscepturæ

maculas vestium suarum aqua diluere, cur nō magis
nos accepturi natalem Domini maculas animarum
nostrarum fletibus abluamus? Et illæ quidem si ad-
eo infectæ & obscuræ sordibus fuerint, vt maculas
sola aqua non purget, adducūt mollitiem olei, saponis
etiam acrimoniā. Nos quoque si tam graue pec-
carum fuerit, vt minime solis fletibus abluatur, ad-
damus misericordiæ oleum, acrimoniamque ieiunij.

Nullum enim tam graue delictum est, quod non
purgetur abstinentia, eleemosynis exstinguatur. Ait
enim sanctus propheta: *Sicut aqua exstinguit ignem,
ita eleemosyna exstinguit peccatum. Magna ergo
est eleemosyna, quæ ardentium criminum globos bene-
uolentiæ suæ fonte refrigerat, & quodam irriguo
largitatis obruit incendia delictorum, vt quamuis
offensus Deus, quamuis criminibus prouocatus co-
gatur liberare eleemosynis, quem disposuerat puni-
re peccatis. Cogitur enim à nobis quodammodo,
dum compellitur pro actibus nostris mutare senten-
tiam, & in vno eodemque homine nunc seueritate
iudicis permoueri, nunc patris pietate blandiri. Pa-
ter enim nobis Deus est, cum bene agimus: iudex
seuerus, cum peccamus. Compellitur ergo operi-
bus nostris Dominus, vt nobis sua misericordia lar-
giatur, atque adeo ipse in Euangelio sancto dicit:

*A diebus Ioannis Baptistæ regnum cælorum cogi-
tur. Regnum cælorum non nisi Christus est Domi-
nus, qui regnat in cælis. Tom. 3. Sermone 15. de natali
Domini.

Quæ nobis salus esse potest, nisi ieiunio elueri-
mus peccata nostra: cum scriptura dicat: *Ieiuniū &
eleemosyna à peccato liberat? Tô. 3. li. Epist. 10. Epist. 82.

Gula

*Macule ani-
marū nostrarū
fletibus
abluenda.*

*Ieiunia addenda
lacrymis.*

** Eccl. 3.*

*Eleemosyna
ex seuerissimo
iudice Deū fan-
ciunt nobis pa-
trem benignis-
simum.*

** Matth. II.*

** Tob. 4. et 12.*

* *Psal. 68.*
Ieiunia tegunt
peccata.

* *Psal. 31.*

Gula nudos facit, ieiunia operiunt & exutos. *Vnde Dominus ait: * Operui in ieiunio animam meam. Bonum operimentum quod animam tegit, ne à tentatore deprehendatur, ne à tentatore nudetur. Bonum velamen quod tegit culpam, tegit abstinentia, tegit gratia. * Beati enim quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Tegit gratia dum remittit, & omnem aboler errorem. Tegit abstinentia, dum abluit vitium, & mæsto abscondit affectu, atque extenuat penitendo. Et enim ieiunium & eleemosyna à peccato liberant. Tom. 4. lib. de Helio & ieiunio, Cap. 4.*

* *Luc. 8.*

Quoniam tam misericordē habemus Dominum, qui etiam graui ignoscat errori, conuertamur nos à vitijs, non recedamus à lege: præceptum Domini quasi serui sedulis studijs exsequamur. Quid nobis cum impuritatibus & impudicijs? Quid cum operibus diaboli? Audistis hodie in lectione decursa quid legio dixerit: * Quid mihi & tibi est Iesu fili Dauid? Et tu dicito, si forte vides pugnare aduersum te diaboli tentamēta: Quid mihi & tibi est Belia? Ego Christi seruus sum, illius redemptus sanguine, illi me totum mancipaui. Quid mihi & tibi est? Non noui opera tua. Nihil tuum quaero, nihil tuum possideo, nihil tuum desidero. Quanto magis nos oportet separare à diabolo, si se ille discernit à Christo? Et si sumus ei aliquando obnoxij, iam non simus, confugiamus ad medicum, qui vulnera superiora curauit. Et si quid superest acerbitatis, medela non deerit. Et si quid iniurix fecimus, memor nō erit qui semel donauit. Et si grauia deliquimus, magnum medicum inuenimus, magnam medicinam gratiæ eius accepimus. Medicina enim tollit peccata magna. Habemus etiam plura subsidia, quibus peccata nostra redimamus. Pecuniam habes, redime peccatum tuum. Non venalis est Dominus, sed tu ipse venalis es. Peccatis tuis venundatus es, redime te operibus tuis, redime te pecunia tua. Vilis pecunia, sed preiosa est misericordie.

Christus tam
quam medicus
vulnera ani-
ma curat.

Eleemosynis
peccata redi-
muntur.

*que deleri, ne
suis perpetuum
obsit.*
* 1. Paral. 21.

contentus Dominus ne vindicta commissi protela-
retur erroris, misit ad ad eum Nathan prophetam: &
ille venit ad regem, & dixit ei: * Quid fieri velis eli-
ge: triennij famem super terram, aut tribus mēsis
fugere te à facie inimicorum tuorum & illos perse-
quentes: aut triduo fieri mortem in terra. Et nunc
scito & vide quid respondeam illi qui misit me. Vide
docentem Deum qua mo seratione eius indigna: io
leniatur, si non penitus verbera recusemus, sed qua-
litate leuandi non euitandi supplicij postulemus.
Tria proposuit, vt quod moderatius putaret, elige-
ret. Vide etiam quemadmodum ad pœnitiã pro-
uocat, vt nos offeramus iniuriã, eligere pœnã man-
dans, vt in ipsa pœna electionis quãdam pœrogati-
ua seruetur, & reo suo blandiatur hoc verbo. Et dixit
Dauid ad Nathan: Angustiã mihi sunt in tribus: sed
magis incidam in manus Domini, quoniam magna
est misericordiã illius, quã in hominum manus,
Numquid donari sibi veniã poposcit erroris? Quod
si fecisset impudẽtiã notaretur, qui moderatiõni di-
uinã fuisset ingratus. Sed plurimum suffragatur reo
verecunda confessio: & pœnam, quam defensione
euitare non possumus, pudore subleuamus. Tom. 4. in
enarratione psal. 37.

*Piis fletibus
soluitur culpa
peccatorum.*

Respice nos quoque Domine Iesu, vt & nos pro-
pria recognoscamus errata, soluamus pijs fletibus
culpam, mereamur indulgẽtiam peccatorum. Ideo
consulto sermonẽ protraximus, vt nobis quoq; gal-
lus cantaret, & loquentibus subueniret, quo si quod
delictũ obrepisset in verbo, culpam Christe dona-
res. Da quãso lacrymas Petri, nolo lætitiã pecca-
toris. Fleuerunt Hebrei, & per mare sunt dehiscen-
tibus vndis liberati. Lætatus est Pharaõ quod Hebræ-
os tenebat inclusos: & mari mersus cum populo suo
occidit. Exsultauit & Iudas in mercede proditiõnis
suã, sed ipse se mercedis laqueo strangulauit. Fle-
uit errorem suum Petrus, & meruit vt aliorum abo-
leret errores. Tom 4. lib. 5. Hexaëmeron, Cap. 25.

Quamquã, optime Lector, Ambrosius noster, vt abũde probatũ nosti, singulari studio pœnitentes hortetur, vt precibus, lacrymis, elemosynis, ieiunijs, alijsq; spiritualibus exercitijs Deum sibi conciliant, & scelerum maculas, quibus se coinquinauerunt, abstergant, Caluinũ tamen non pudet se Ambrosij auctoritate armare ad oppugnandam sacramentalem satisfactionem, quæ in ijs actionibus, quas modo nominauimus, posita est. Asserit enim illum Sermone 46. lib. 10. Comment. in cap. 22. Luc. omnes Catholicos, quos ipse Satisfactionarios petulantè satis appellat, iugulare, cum ait se in Scriptura sacra Petri lacrymas legere, satisfactionẽ non legere. Verum Caluine Ambrosius non nos, sed te iugulat. Lacrymas enim, quæ pars magna sunt satisfactionis, lauare scribit bidẽ delictum, lauare culpam: Lacrymas item nõ postulare veniam se dmereri. Quo ad sententiam Satisfactionariorum (ioquamur ita nunc cum Caluino) confirmandã nihil dici potuit clarius, nihil aptius. Nusquam quidem legit, neque legere potuit Petri satisfactionem, quia Petrus nusquam peccatum suum defendit, nusquam excusat. Satisfactionis enim uocabulum, quod & familiare ac usitatum est optimis quibusque Latinæ linguæ scriptoribus pro defensione usurpauit. Sequitur enim statim: Recte plane Petrus fleuit & tacuit, quia quod desteri solet, non solet excusari: & quod defendi non potest, abluipotest. Sed duo illa testimonia, de quibus nobis cum Caluino rixa est, integre & bona fide hic recitabo, & vt intelligas ea contra nos nihil facere, & quod inde sequitur, Caluinum vt uerbum Dei, ita quoque ueterum patrum scripta malitiose & scelerate corrupere. Inuenio enim, inquit 46. quod fleuerit, non inuenio quod dixerit. Lacrymas eius lego, satisfactionem eius non lego. Recte plane Petrus fleuit & tacuit, quia quod desteri solet, non solet excusari: & quod defendi non potest, abluipotest. Lauat enim lacryma delictum, quod uoce pudor est confiteri. Lacrymæ ergo uerecundiæ consulunt pariter & saluti, nec erubescunt in petendo, & impetrant in rogando. Lacrymæ inquam tacitæ quodammodo preces sunt: ueniam non postulant, & merentur: causam non dicunt, & misericordiam consequuntur: nisi quod utiliores lacrymarum preces sunt

sunt quàm sermonum, quia sermo in precando forte fallit, lacryma omnino non fallit. Sermo enim interdum non totum profert negotium, lacryma semper totum prodit affectum. Et ideo Petrus iam non viuit sermone quo fefellerat, quo peccauerat, quo fidem amiserat, ne per id ei non credatur ad confitendum quò vsus fuerat ad negandum, ac per hoc manu causam suam flere quàm dicere, & quod voce negauerat, lacrymis confiteri. Item lib: 10 Commentariorum in cap. 21. Luca: Non inuenio quod dixerit, inuenio quod steterit. Lacrymas lego, satisfactionem non lego. Sed quod defendi non potest, abluipotest. Lauant lacryma delictum quod voce pudor est confiteri. Et venia stetus consulunt, & rei cuncta lacryma sono horrore culpam loquuntur. Lacryma crimine sine offensione re-recundia confitentur: Lacryma veniam non postulant, sed merentur. Inueni cur tacuit Petrus, ne tam cito venia petitio plus offenderet. Ante flendum est, sic precandum. Bone lacrymas, quæ lauant culpam. Denique quos Iesus respicit, plorant delictum. Negauit primo Petrus & non fleuit: quia non respexerat Dominus. Negauit secundo non fleuit: quia adhuc non respexerat Dominus. Negauit & tertio, & respexit Iesus, & ille amarissime fleuit. Respice Domine Iesu, ut sciamus nos scelerum peccatum lauare delictum. Hæc Ambrosius. Veslim nunc iudices optime Lector, vtros Ambrosius hic iugulet, Catholicosne, an Calumniosos. Non est necesse hic dicere quam scelerum penam nos nostra satisfactione redimamus. Non enim apud nos non prouentios modo, sed pueri etiam, ac vix dum balbutientes penam æternam, quam peccando incurrimus, non nisi vnus Mediatoris D. N. Iesu Christi virtute ac merito nobis remitti.

IX. Pœnitentiam differendam non esse.

Pœnitentia agē
da sollicitè &
maturre.

* Luca 13.

Actiam mature: ne forte Euangelicus ille paterfamilias, qui arbore frum ficum plantauit in vinea sua, veniat, & querens fructum in ea, si non inuenierit, dicat cultori vineæ: * Succide eam, vt quid etiam terram occupat? Et nisi cultor vineæ interueniat dicēs: Domine remitte illam & hoc anno vsque dum fodi-

am

am circa illam, & mittam cophinum stercoreis, excidatur ficulnea. Stercoremus ergo & nos agrum hunc quem possidemus, & imitemur laboriosos agricolas, quos non pudet simo pingui satiare terrâ, & immundo cinere agrum aspergere, vt fructus vberiores colligant. Et quemadmodum stercoremus docet Apostolus dicens: * Et æstimo stercorea, vt Christum lucrifaciam, qui per infamiam & bonam famam meruit Christo placere. * Legerat enim quòd Abraham dum se sterces & cinerem fatetur, summa humilitate inuenit Dei gratiam. * Legerat quòd Iob in stercore sedens, omnia quæ amiserat recuperauit. * Legerat prophetantem Dauid, quòd Deus de terra sulcitat inopem, & de stercore erigit pauperem. Et nos ergo non erubescamus fateri Domino peccata nostra. Pudor est, vt vnusquisque crimina sua prodat. Sed ille pudor agrum suum arat, spinas tollit perpetuas, sentes amputat, fructus adolet quos inter mortuos esse credebatur. *Tom. 1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 11.*

Eos, qui pœnitentiam differunt, satis ipse Dominus admonuit dicens: * Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Nescimus quara fur veniat, nescimus an proxima nocte à nobis non esse disseposcatur anima. Adam post culpam statim de paradiso Deus eiecit, non distulit, sed statim separauit à delictis vt ageret pœnitentiam, statim tunicam vestiuit pelliceam non sericam. Quid enim quod differas? An vt plura peccata committas? Ergo quia Deus bonus est, ideo tu malus, & diuinitas bonitatis eius & patientiæ contemnis? Sed bonitas Domini magis ad pœnitentiam te debet adducere. Ideo ad omnes sanctus Dauid dixit: * Venite adoremus, & procidamus ante eum, & ploremus ante Dominum nostrum. *Tom. 1. lib. 2. de Pœnitent. Cap. 11.*

Baptizatus homo si postea defertor violatorque sacramenti fuerit peccat, & Deum repellit à se. Si autem agat pœnitentiam ex toto corde, vbi Deus videt, saluabitur, sicut vidit cor Dauid, quando incre-

Peccator si agat pœnitentiã ex toto corde saluabitur.

Qui post pœnitentiam actâ bene vixerit, sine vlllo dubio ad requiē vadit vbi hac vice defungitur.

Homo nescit an morti vicinus pœnitentiā accipere possit. Itaq; ad illud tēpus nō est pœnitentiā differenda.

patus à Propheta grauiter post comminationes terribiles Dei exclamauit dicens: Peccaui; & mox vt audiuit, abstulit peccatum suum. **Quantum** valent tres syllabæ. Tres enim syllabæ sunt: Peccaui, sed in istis tribus syllabis flamma sacrificij cordis eius ad cœlum ascendit. Ergo qui egerit veraciter pœnitentiam, & solutus fuerit à ligamento quo erat constrictus, & à Christi corpore separatus, & bene post pœnitentiam vixerit, & post reconciliationem cum defunctus fuerit ad Dominum vadit, & ad requiem vadit, à regno Dei non priuabitur, & à populo diaboli separabitur. Qui autem positus in vltima necessitate ægritudinis suæ acceperit pœnitentiam, & mox reconciliatus fuerit & vadit, id est, exit de corpore, fateor vobis nō illi negamus quod petit, sed non præsumo dicere, quia bene hinc exit. Non præsumo, non polliceor, non dico, non vos fallo, non vos decipio, non vobis promitto. Fidelis bene viuēs securus hinc exit. Agens pœnitentiam dum sanus est & reconciliatus, si postea bene vixerit, securus est. Sed dicitis: **Quid** est, si bene vixerit, vel in hoc nos instrue Sacerdos bone vt hoc sciamus? Illud nescire te dicitis, an ille qui infirmus & impotens est peccare, si pœnitentiam acciperet, innoxius sit, facinora sua relaxantur in die iudicij: Hinc nullam securitatem nobis das. **Quid** est bene viuere post pœnitentiam, doce nos? Dico vobis, abstinere ab ebriositate, à concupiscentia, à furto, à malo eloquio, ab ipso immoderato risu, à verbo otioso, vnde reddituri sunt homines rationem in die iudicij. Ecce quàm leuia dixi, vt tacerem grauiā & pestifera. Et aliud dico. Non solum post pœnitentiam ab istis intus homo obseruare se debet, sed & ante pœnitentiam dum sanus est, quia nescit si possit ipsam pœnitentiam accipere & confiteri Deo & Sacerdoti peccata sua: Ecce quod dixi post pœnitentiam, dico ante pœnitentiam melius. Agens vero pœnitentiam ad vltimum, & reconciliatus si exierit, an securus hinc exeat, ego non sum securus.

curus. Pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum. Quod dico attendite. Ego illud planius expono, ne aliquis me male intelligat. Numquid dico damnabitur? non dico, sed nec liberabitur dico. An aliud mihi dicis sancte Episcopo? Quid tibi dicâ, nescio. Dixi, non præsumo, non promitto, prorsus nescio de Dei voluntate. Vis te frater à dubio liberari, vis quod incertum est euadere: Age pœnitentiam dum sanus es. Si enim agis veram pœnitentiam dum sanus es, & inuenerit te nouissimus dies, securus es. Ergo curre & reconcilieris. Si sic agis, securus es. Quare securus? Vis dicâ tibi: Quia egisti pœnitentiam eo tempore quo & peccare potuisti. Ecce dixi, quare securus es. Si autem tunc agere vis ipsam pœnitentiam quando peccare iam non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Sed vnde scis, inquit, si forte Deus mihi misereatur, & dimittat mihi peccata mea? Bene dicis frater, bene dicis, vnde scio, & ideo tibi do pœnitentiâ, quia nescio. At ille inquit: Ergo dimitte causam meam Deo. Quid tu me verbis affligis, & non iudici me Deo dimittis? Illius iudicio te cômmitto, eius iudicio me commendo. Nam si scirem nihil tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem. Duæ res sunt, aut ignoscetur tibi, aut non tibi ignoscetur. Quid horû tibi futurum sit nescio, sed do consilium: Dimitte incertû, & tene certum. Et dum viuus age pœnitentiam veram, vt cum veneris in iudicium Dei, nõ à Deo confundaris, sed ab eo in regnum inducaris, hoc præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorû. Tom. 1. in exhortatione ad agendam pœnitentiâ.

Agenda pœnitentia dum sanus es, vt securus hinc discamus.

CAPVT DECIMVM

De Sacramento Ordinis.

I. Per sacram ordinationem, quod Sacramento-
rum proprium est, gratiam conferrî, eiusq; exter-
num signum esse, impositionem manuum.